

Nord-Fron kommune

Politisk sak

Overordnet plan sektor helse 2024-2040 - med tiltak for å svare ut strategiene i planen

Utval	Saksnr	Møtedato
Utval for helse og oppvekst (HO)	36/24	11.09.2024
Kommunestyret (KOM)	105/24	31.10.2024

Saksbehandler	Journalpost
Per Morten Nyeng	24/25854

Vedlegg:

- Overordnet plan sektor helse - august 2024
- Kunnskapsgrunnlag overordnet plan sektor helse - august 2024
- 1 Notat basert på medvirkningsverkstedet januar 2023.
- 2 Styringsdokument for framtidens omsorgsutforringer
- 3 Politisk vedtak om lokalisering av helsebygg 2018
- 4 Sluttrapport lokalisering helsetjenester 051217
- 5 Vinstra 2046 - notat helsehus
- 6 Rapport Agenda Kaupang - behov for helsetjenester 07.03.2024

Kommunedirektøren legger saka fram for utvalg for helse og oppvekst med slik

Innstilling:

1. Kommunestyret vedtar «Overordnet plan for sektor helse 2024-2040»
2. Følgende tiltak iverksettes for å svare ut strategiene i planen:
 - a. Det igangsettes et utredningsarbeid av framtidig institusjonsbygg og dimensjonering av hjemmebasert omsorg ut fra følgende:
 - i. Det skal planlegges med utgangspunkt i 78 institusjonsplasser
 1. Disse skal være samlet under samme tak i området Sundheim
 2. Bygningsmassen skal være innrettet for fleksibel bruk av plasser og personell, ut fra det til hver tid gjeldende behov
 - ii. Formannskapet vurderer bevilgning til utredning og realisering gjennom handlings- og økonomiplanen 2025-2028.
 - b. Det skal samtidig utredes bygging av flere universelt utformede boenheter, i nærheten til base for hjemmebasert omsorg
 - c. Formannskapet vurderer i arbeidet med handlings- og økonomiplanen 2025-2028 økt bevilgning til 100% stillingsressurs innenfor velferdsteknologi (økning fra dagens 50%).
 - d. Formannskapet vurderer bevilgning til sentralt plassert helse-/familiens hus gjennom arbeidet med investeringsplan knyttet til handlings- og økonomiplanen 2025-2028.
 - e. Kommunedirektøren har et løpende ansvar for å fremme eventuelle forslag til nye interkommunale ordninger

Vedtak som innstilling frå Utval for helse og oppvekst (HO), 11.09.2024 - 36/24

Utvalg for helse og oppvekst anbefaler kommunestyret å fatte slikt vedtak:

1. Kommunestyret vedtar «Overordnet plan for sektor helse 2024-2040»
2. Følgende tiltak iverksettes for å svare ut strategiene i planen:
 - a. Det igangsettes et utredningsarbeid av framtidig institusjonsbygg og dimensjonering av hjemmebasert omsorg ut fra følgende;
 - i. Det skal planlegges med utgangspunkt i 78 institusjonsplasser
 1. Disse skal være samlet under samme tak i området Sundheim
 2. Bygningsmassen skal være innrettet for fleksibel bruk av plasser og personell, ut fra det til hver tid gjeldende behov
 - ii. Formannskapet vurderer bevilgning til utredning og realisering gjennom handlings- og økonomiplanen 2025-2028.
 - b. Det skal samtidig utredes bygging av flere universelt utformede boenheter, i nærheten til base for hjemmebasert omsorg
 - c. Formannskapet vurderer i arbeidet med handlings- og økonomiplanen 2025-2028 økt bevilgning til 100% stillingsressurs innenfor velferdsteknologi (økning fra dagens 50%).
 - d. Formannskapet vurderer bevilgning til sentralt plassert helse-/familiens hus gjennom arbeidet med investeringsplan knyttet til handlings- og økonomiplanen 2025-2028.
 - e. Kommunedirektøren har et løpende ansvar for å fremme eventuelle forslag til nye interkommunale ordninger.

Utval for helse og oppvekst (HO) 11.09.2024

Behandling i møte:

Kommunedirektøren presenterte planen og tjenestenes framtidige forutsetninger og utfordringer. Medlemmene i utval for helse og omsorg ønsker at det blir lagt inn i god tid til politisk behandling av planen før den tas til endelig behandling i kommunestyret.

Votering nr 1 - Votering over forslag

Forslag: **Opprinnelig forslag**

For: 5 stemmer (100%) - AP 2, H 1, KrF 1, SP 1

Mot: 0 stemmer (0%)

HO - 36/24 Vedtak

Utvalg for helse og oppvekst anbefaler kommunestyret å fatte slikt vedtak:

1. Kommunestyret vedtar «Overordnet plan for sektor helse 2024-2040»
2. Følgende tiltak iverksettes for å svare ut strategiene i planen:
 - a. Det igangsettes et utredningsarbeid av framtidig institusjonsbygg og dimensjonering av hjemmebasert omsorg ut fra følgende;
 - i. Det skal planlegges med utgangspunkt i 78 institusjonsplasser
 1. Disse skal være samlet under samme tak i området Sundheim
 2. Bygningsmassen skal være innrettet for fleksibel bruk av plasser og personell, ut fra det til hver tid gjeldende behov

- ii. Formannskapet vurderer bevilgning til utredning og realisering gjennom handlings- og økonomiplanen 2025-2028.
- b. Det skal samtidig utredes bygging av flere universelt utformede boenheter, i nærheten til base for hjemmebasert omsorg
- c. Formannskapet vurderer i arbeidet med handlings- og økonomiplanen 2025-2028 økt bevilgning til 100% stillingsressurs innenfor velferdsteknologi (økning fra dagens 50%).
- d. Formannskapet vurderer bevilgning til sentralt plassert helse-/familiens hus gjennom arbeidet med investeringsplan knyttet til handlings- og økonomiplanen 2025-2028.
- e. Kommunedirektøren har et løpende ansvar for å fremme eventuelle forslag til nye interkommunale ordninger.

Kommunestyret (KOM) 31.10.2024

Behandling i møte:

Alternativt forslag fra Senterpartiet, foreslått av Olav Røssum, Senterpartiet

1. Kommunestyret vedtar «Overordnet plan for sektor helse 2024-2040».

2. Følgende tiltak skal utredes for å svare ut strategiene i planen:

a. Framtidig institusjonsbygg og dimensjonering av hjemmebasert omsorg ut fra følgende:

1. Det skal planlegges med utgangspunkt i 78 institusjonsplasser. Disse skal være samlet under samme tak i området Sundheim.

2. Bygningsmassen skal være innrettet for fleksibel bruk av plasser og personell, ut fra det til hver tid gjeldende behov.

3. Ombygging av eksisterende institusjonsbygg skal utredes på lik linje med ny bygningsmasse.

b. Universelt utformede boenheter, i nærhet til base for hjemmebasert omsorg.

c. Etablering av helsehus/familiens hus.

3. Kommunestyret ber om at utredningsarbeidet blir gjennomført slik at tiltakene kan vurderes som en del av handlings- og økonomiplan 2026-2029.

Kommunedirektøren presenterte saken.

Leder for utvalg for helse og omsorg (HO) og medlem i Eldrerådet, Bjørn Ulekleiv, redegjorde for gjennomgang i eldrerådet og bakgrunnen for hvorfor HO støtta det forslaget til vedtak som er foreslått.

Senterpartiet v/Olav Røssum redegjorde for bakgrunnen for det alternative forslaget til vedtak som de har foreslått.

Votering nr 2 - Votering over forslag

Forslag: **Opprinnelig forslag**

For: 25 stemmer (100%) - AP 11, FrP 2, H 3, KrF 1, R 1, SP 7

Mot: 0 stemmer (0%)

Votering nr 1 - Votering over forslag

Forslag: **Alternativt forslag fra Senterpartiet**

For: 7 stemmer (28%) - SP 7

Mot: 18 stemmer (72%) - AP 11, FrP 2, H 3, KrF 1, R 1

KOM - 105/24 Vedtak

1. Kommunestyret vedtar «Overordnet plan for sektor helse 2024-2040»
2. Følgende tiltak iverksettes for å svare ut strategiene i planen:
 - a. Det igangsettes et utredningsarbeid av framtidig institusjonsbygg og dimensjonering av hjemmebasert omsorg ut fra følgende:
 - i. Det skal planlegges med utgangspunkt i 78 institusjonsplasser
 1. Disse skal være samlet under samme tak i området Sundheim
 2. Bygningsmassen skal være innrettet for fleksibel bruk av plasser og personell, ut fra det til hver tid gjeldende behov
 - ii. Formannskapet vurderer bevilgning til utredning og realisering gjennom handlings- og økonomiplanen 2025-2028.
 - b. Det skal samtidig utredes bygging av flere universelt utformede boenheter, i nærheten til base for hjemmebasert omsorg
 - c. Formannskapet vurderer i arbeidet med handlings- og økonomiplanen 2025-2028 økt bevilgning til 100% stillingsressurs innenfor velferdsteknologi (økning fra dagens 50%).
 - d. Formannskapet vurderer bevilgning til sentralt plassert helse-/familiens hus gjennom arbeidet med investeringsplan knyttet til handlings- og økonomiplanen 2025-2028.
 - e. Kommunedirektøren har et løpende ansvar for å fremme eventuelle forslag til nye interkommunale ordninger.

Bakgrunn for saka:

Kommunestyret har gjennom to vedtak bestilt sektorplan helse (KS 114/21 og KS 119/22).

I vedtakene bestilles følgende innhold; kreftomsorg, organisering av demensomsorg, innretning av arbeidet med psykisk helse, organisering av arbeidet, rekruttering, lærlingegaranti, velferdsteknologi, og folkehelsearbeid (med vekt på forebygging).

Saksutredning

Overordnet plan sektor helse 2024-2040

Det er utarbeidet kunnskapsgrunnlag i forbindelse med planarbeidet, der det er sett på overordnede og styrende plandokumenter, demografiutvikling, folkehelseprofil, demensutvikling, tidligere utarbeidede planer for sektoren, tilgang arbeidskraft og økonomi. Dette for å forutse framtidens utfordringer innen sektoren i Nord-Fron kommune.

Planen peker på hovedutfordringer, muligheter og skisserer strategier som skal ligge til grunn for sektorens overordnede arbeid fram mot 2040. Planen omtaler også fremdrift på tiltak som må iverksettes for å operasjonalisere planen.

Av vedleggene går det frem at tidligere fattede kommunestyrevedtak ikke er fulgt opp – dette gjelder både helsebygg og utvikling av institusjon.

Avgrensning

Denne saken omhandler kun det som er sektorbasert i Kommunestyrets bestillinger;

- Selve planen for sektoren fram mot 2040

- Framdrift på tiltak som iverksettes for å operasjonalisere planen

Øvrige bestillinger gitt i tidligere vedtak ivaretas på andre møter, og omtales under Kommunedirektørens vurderinger. Dette er forankret i både HO og Formannskapet i møter våren 2024.

Arbeidet knyttet til kreft- og demensomsorg blir innretta på en ny måte, slik at det sikres at oppgavene blir løst innenfor dagens ressurstilgang.

Institusjon/eldreomsorg

Agenda Kaupang har utarbeidet en analyse og beregnet framtidige senario innen eldreomsorgen. Deres konklusjon er at dagens tjenestenivå med så høy institusjonsbasert omsorg ikke er bærekraftig, eller i alle fall gir kommunen store utfordringer. Nord-Fron har høy andel institusjonsplasser, og forholdsmessig lavere andel hjemmebasert omsorg, målt mot sammenliknbare kommuner. Kostnadsnivået totalt sett er imidlertid lavere enn kommunegruppen og snittet for landet for pleie og omsorg.

Når det gjelder institusjon kan Kommunestyret velge å fastsette et mål for dekningsgrad. Det vil uansett ikke kunne være et statisk tall, da demografien vil svinge. Alternativt kan Kommunestyret bestemme et visst antall institusjonsplasser, og så innrette tjenesten ut fra dette. Agenda Kaupang har regnet på konsekvensene av det siste, og anbefaler denne tilnærmingen.

Den største utfordringen er ikke å eventuell bygge en større institusjon, men det vil være tilnærmet umulig å kunne bemanne en stor institusjon i framtiden. Pr i dag har Nord-Fron kommune en aldersbæreevne på 2,34. Aldersbæreevne er antall innbyggere i aldersgruppen 20-67 år målt mot antall innbyggere over 67 år. I 2040 vil dette tallet være 1,57.

Antall eldre (over 80 år) vil gå fra dagens 400 til 679 i 2040. Med dagens 72 institusjonsplasser innebærer det en dekningsgrad på 18%.

Dersom kommunen fortsetter med dagens tjenesteprofil, dvs samme dekningsgrad (18%) på institusjon (alternativ 0 i Agenda Kaupangs beregninger) vil behovet for antall årsverk øke med 54 (fra dagens 164 til 218 i 2040). Kostnadene vil øke med 58 mill kroner (2023-kroner u/prisstigning, økte lønninger og inflasjon osv.). Og det må det bygges ytterligere 50 nye institusjonsplasser slik at det blir 122 totalt i 2040.

Alternativ 2 i Agenda Kaupangs beregninger innebærer en økning fra dagens 72 til 78 institusjonsplasser, for så å holde det der. Dvs at kommunen går ned til 11,5 % i dekningsgrad. Dette innebærer en økning av antall årsverk med 25 (fra 164 til 189), og nesten hele økningen kommer gjennom styrking av hjemmetjenesten. Kostnadene vil øke med 20 mill kroner, målt mot i dag. Dette alternativet vil altså være 38 mill kroner billigere enn å fortsette dagens praksis. Og kommunen vil ha halvert behovet før økning i antall årsverk. Men det innebærer en satsing på tilrettelagte boliger og økt hjemmebasert omsorg. I tillegg må det satses på forebygging og aktivt folkehelsearbeid.

Agenda Kaupang peker også på behovet for å ha fleksibel bruk av institusjonsplasser, og dermed personell. Behovet for ulike institusjonsplasser vil variere, og vil måtte tilpasses det faktiske behovet. Det vil si at det ikke kan gå et skarpt skille mellom antallet langtids- og korttidsplasser.

I tillegg viser framskriving at antall innbyggere med demens vil øke betydelig. Dette henger sammen med økt antall eldre, og økende levealder. Når Nord-Fron kommune nå skal ruste seg for framtiden må også dette hensyntas. Det er beregnet at antall med diagnostisert demens vil øke fra dagens 175 til 254 i 2040. Andel målt mot befolkning vil øke fra 3,17% til 4,89%.

Erfaringen med dagens bygningsmasse på Sundheim er at den ikke er spesielt egnet for framtidens behov. Det bør derfor utredes ulike framtidige løsninger, der bygningsmassen kan gjenbrukes.

Helsehus/familiens hus

Helsetjenester er i dag spredt over flere lokasjoner og bygg. De er lokalisert i til dels dårlige bygg med behov for oppgradering, og i leide lokaler. Kommunen leier pr i dag lokaler til fysio/ergo og helsestasjon til en samlet sum av ca 0,9 mill/år. Kommunestyret har ved flere anledninger fattet vedtak som omhandler etableringen av et helsebygg med flere tjenester. Det kan nevnes Kommunestyresakene 76/13 (24.09.13), 124/14 (15.12.14), 6/15 (02.02.15), 21/16 (08.03.16), 110/16 (15.11.16), 24/17 (21.03.17), 119/17 (19.12.17), 120/17 (19.12.17), 32/18 (10.04.18) og 188/18 (11.12.18). I tillegg er helsebygg omtalt i rapporten for Vinstra 2046, og volumstudien som ble utført nå i 2024.

I Kommunestyrevedtak 119/17 (budsjett og økonomiplan) ble det avsatt 42,28 mill i 2019 og 2020 til realisering av et helsebygg på campus Vinstra. I Kommunestyresak 32/18 ble det fattet vedtak om bygging av helsebygg som skulle lokaliseres til område Vinstrahallen. Gjennom tekstvedtak knyttet til budsjett/økonomiplan 2019-2022 i sak 118/18 ble helsestasjon lagt inn som del av «Byutvikling Vinstra», men i K.sak 130/19 – budsjett/økonomiplan 2020-2023 er helsebygg tatt ut i tekstdelen til avsatte prosjektmidler.

Kommunedirektøren sin vurdering:

Overordnet plan sektor helse 2024-2040

Kommunedirektøren er opptatt av å se alt av kommunens planarbeid i en helhet, samt å redusere antall planer. Dette innebærer at en del av det som ligger som bestilling i sektorplan helse, gjennom de to kommunestyrevedtakene, er naturlig å se i en større sammenheng, da det ikke kun gjelder for helsesektoren. Kommunedirektøren har derfor lagt følgende delbestillinger inn i kommuneplanens samfunnsdel og ny arbeidsgiverstrategi;

- Forebygging, folkehelse
- Boliger
- Arbeidsgiverpolitikk - rekruttering og kompetanse

Sektorplanen kommer senere til politisk behandling enn bestilt. Kommunedirektøren mener at kunnskapsgrunnlaget er grundig og får fram de utfordringene Nord-Fron kommune står ovenfor på dette området.

Kommunedirektøren vil spesielt peke på utfordringene med demografiutviklingen og det å skaffe arbeidskraft i framtiden. Der spredt bosetting vil komme til å utfordre kvaliteten på tjenestene. Kommunedirektøren vil også peke på utviklingen med større grad av rettighetssamfunn. Samtidig er det viktig å se på de mulighetene som finnes for å møte disse utfordringene. Kommunedirektøren legger derfor fram en plan som skal peke retning og danne grunnlag for framtidig utvikling innen helsesektoren. Det er viktig å gjøre snarlige tiltak, da utviklingen treffer oss i nær framtid.

Institusjon/eldreomsorg

Med bakgrunn i kunnskapsgrunnlaget og anbefalingene fra Agenda Kaupang tilråd Kommunedirektøren at det fastsettes et antall institusjonsplasser (78), og at videre planlegging tar det som utgangspunkt.

Kommunedirektøren anser det ikke realistisk å beholde dagnes dekningsgrad på institusjon, sett i lys av utviklingen på aldersbæreevne, økte kostnader og sannsynlighet for å rekruttere så mange nye medarbeidere. Å operere med kun 78 institusjonsplasser i 2040 innebærer mer satsing på hjemmebasert omsorg, og at det må arbeides med å etablere universelt utformede boliger i

nærheten av basen for hjemmetjenesten. I tillegg til mer dreining mot hjemmebasert omsorg må det også satses ytterligere på velferdsteknologi for å dempe behovet for institusjonsplasser.

Kommunedirektøren ønsker å igangsette et arbeid med å utrede det ovenforstående i tett samarbeid med blant annet de ansatte, tillitsvalgte, vernetjenesten og Husbanken. Det brukes av allerede avsatte midler til formålet, men det må i tillegg legges inn ytterligere midler i kommende handlings- og økonomiplanperiode.

Helsehus/familiens hus

Kommunedirektøren mener at det er hensiktsmessig ut fra både et tjenesteperspektiv og et langsiktig økonomisk perspektiv at det etableres et helsehus/familiens hus. Kommunen vil spare utgifter til leie, redusere vedlikeholdskostnadene, innbyggerne vil få samlet flere tjenester på ett sted, og etableringen vil bidra til utviklingen av nye Vinstra sentrum.

Leieavtalene til dagens ergo/fysioterapitjeneste og helsestasjon utgår henholdsvis 01.09.2025 (15/1097) og 31.07.2028, men det er klausuler om forlengelse. Bygging av helsehus må ses i sammenheng med, og prioriteres opp mot, øvrige behov for nybygg.

Kommunedirektøren i Nord-Fron
Elin Sofie Fjeldberg